

Seramik yüzeylerde resimsel yansımalar

Figurative reflections
on ceramic surfaces

Arkeolojinin ve kültür tarihinin bulgularına göre, insanoğlu, yazmayı akıl etmeden önce, resmi ve resim yapmayı akıl etmiştir. İnsanlar, kimi zaman tek bir çizgisel hayvan betimlemesi kimi zaman geometrik bir düzenleme ile duygularını, düşüncelerini, edimlerini açıklamak istemişlerdir. Bu isteğin altında ister korku, ister kaçış, isterse belgeleme dileği olsun hepsinde ortak olan yan, resimlendirme yolu ile bir bildirimde bulunma dileği ya da gereksinimidir. Mağara adamının toplu yaşama geçiş döneminde de, göçerlikten yerleşikliğe karar vermesinden sonra da durum pek değişmiş gözükmemektedir. Kilimine, çorabına, tasına, çanağına, duvarına, kapısına koyuverdiği desenler, motifler, adeta 'şerh düşürme' gibi, duygusal ya da bilgisel bir bildirim görevi üstlenmişlerdir. Antropolog Edmund Carpenter'e göre; insanın doğasında bir form üretme ve form algılama içgüdüğü bulunmaktadır. Bir insan ne kadar ilkel ve ne kadar çaresiz olursa olsun, karmaşa içinde yaşayamaz. Bu nedenle, her yerde biçimlere dayalı bir düzen oluşturmaya çalışır. Görsel unsurlar tasarım yüzeyleri içinde ve birbirleri arasında tasarım ilkeleri doğrultusunda bir ilişkiye girerler. Görsel unsurlar göze bir hareket kazandırır. Bu anlamda formların yüzeyine, renk, ton ve doku unsurlarının da katılımı ile, vurgulanmak istenen konu veya hikaye resimsel veya grafiksel anlatımlarla aktarılır. Bu, forma ayrı bir değer katan "dekor unsurdur. "Bütün kültürler ve uygarlıklar, hangi zaman ve şartlarda olursa olsunlar, en az derecede bile olsa çevrelerini bezeyerek değiştirme isteğini duymuşlardır. Gerek günlük konuşmada gerekse sanat tarihi yazılarında "süsleme" sözü tek bir gerçeği anlatır; "Bir obje veya yüzeye, onu güzel ve anlamlı kılan çeşitli unsurların uygulanması".

Dekor, bütün zamanlarda, herkes tarafından algılanabilecek şekilde imajlar yaratmak ve hikayeler anlatmak için kullanılmıştır.

Decoration has been used at all times to create images and tell stories that can be perceived by everyone.

Prof. Zerrin Ersoy

Marmara Üniversitesi
Güzel Sanatlar Fakültesi, Seramik Bölümü, İstanbul

Marmara University
Faculty of Fine Arts, Ceramics Department, İstanbul

According to the findings of archaeology and culture history, the human being has figured pictures and making pictures before conceptualizing writing. Human beings have sought to describe their feelings, thoughts and acquisitions, sometimes by a single linear animal figure and sometimes by a geometrical arrangement. Underlying this desire, stemming from either fear or a wish to escape or document, is the common element of wishing or needing to make a statement by drawing a figure. The situation does not appear to have changed much in the period of transition of the cave man, to collective living, after he decided to shift from being a nomad to settling down. The patterns and motifs he applied to carpets, socks, plates, bowls, walls or doors have assumed the function of an emotional or informational statement. According to Edmund Carpenter, a renowned anthropologist, human nature involves an instinct of producing and perceiving form. A man cannot live in confusion regardless of how primitive or desperate he may be. Therefore, he attempts to create an order based on forms everywhere. Visual elements interact in line with the principles of design within design surfaces and among themselves.

Bazen güzel, bazen de anlamlı bulduğumuz süsleme, esyaya uygulanan/yapılan zenginleştirici bir ektir. Süsleme, esyayı örterek ona, ilk durumuna göre farklı bir çehre kazandırır.

Süsleme, insanın dramını doğrudan anlatmayan, bu yönüyle sanat tarihinin öteki alanlarına göre daha masum ve sevimli görünen bir alandır. Sembolizm ve mistik işaretlerden oluşan bir yapı, insanın bilinen anlamdaki gerçek öyküsünü ve somut olayları anlatmaz. Süslemenin nerede ve hangi tarzda karşımıza çıkacağını kestiremeyiz. Mimariden, plastik at koşum takımlarına, bakır bir tepside, çinilere kadar yaygın, farklı işlevleri olan bir kültürel birikimle karşı karşıyayız. Temaların kökeni, biçim özellikleri her kültürde olduğu gibi her dönemde de farklıdır. Bu ip uçlarından yola çıkarak, süsleme tarzının az ya da çok, çağın ideolojisine veya toplumların karakteristiği ile bütünleştiği sonucuna varıp, bu ortamda üslup arayışlarına gireriz. Bu çabayla birlikte, anlama, kavrama ve çözümleme çabalarımız giderek kaynak-köken sorununa dayanır ve şu soru kendiliğinden belirir; Öncü, eski, prototip, daha eski ve en eski olan hangisidir?

Bir eşyanın üzerine çizikleme, çentikleme insanlık tarihinin en eski dönemlerinde görülmektedir. Süslemenin en eski ve doğal formları; çapraz kesişen çizgiler, şerit ve taramalar, dalgalı çizgiler, belirli aralıklarla tekrarlanan işaretler ve küçük dairelerdir. Müzikteki ritim gibi, motifleri yüzeye uygulamakla ritmik bezeme yöntemini plastik alana aktarmış oluruz. Neolitik Çağ'dan beri, özellikle kap-kacak üzerine uygulanan bu düzen, motiflerin eşit aralıklarla obje üzerine yerleştirilmesi etkin bir estetik sağladığı gibi, bir doğrultuya göre gelişen bezeme için zorunlu bir yöntemdir.

Visual elements allow the eye to gain mobility. In this context, the theme or story that is wished to be underscored is conveyed through figurative or graphical expressions on the surface of the form with participation of color, shade and tissue elements as well. This is the "décor" element, which adds value to the form. All cultures and civilizations regardless of time and conditions have felt the need to change their environment through embellishment albeit in a small scale. The word "decoration" expresses a single truth both in daily life and also in scripts of art history. "Application on an object or surface of various elements rendering it beautiful and meaningful". Decoration, by covering the object, allows it to gain a different face compared to its original form.

Decoration is a field which does not describe the human drama directly and which seems more innocent and cute compared to the other fields of art history with this aspect. A composition comprising symbolism and mystic signs cannot tell the true story of mankind as we know it and concrete events. We cannot tell when and how decoration will appear before us. We are face to face with a cultural accumulation with different functions, from architecture to plastic horse harnesses, from a copper tray to chinaware. The origins of themes, choice concentrations and form features differ in every period as in every culture.

Cilalı Taş Devri'ne ait buluntularda, süslemede, hayvan motiflerine de rastlanmıştır. Bu motiflere, ayrıca dini ve tılsımlı anlamlar yüklenmiş olduğu görülmektedir. Eski Mısır süslemesinde, genellikle, baklava, zikzak, helezon, kıvrım gibi şekillerle, kanatlı güneş kursu, papirüs yaprakları, haç gibi süsleme unsurları kullanılmıştır.

Mezopotamya'da süsleme, Sümerler ve Orta Asya geleneğinin bir devamı olmuştur. Burada daha resimsel öğeler ön planda tutulmuştur. Balık pulları, dalgalar, mızrak ucu şekilleri, çam kozalağı ve çiçek demetleri yaygın bir şekilde ele alınmıştır. Çin süslemeciliğinde yazı karakteri ön plana çıkarılmış gibi, dini ve felsefi anlamlar yüklenerek insanları düşündürmeyi amaçlamışlardır. Ejderha, ateşkuşu, balık ve kaplumbağa şekilleri ile bulutlar ve doğa elemanları bir arada hayali bir mizansen içinde resmedilmiştir.

Japon süslemeciliğinde, Çin ile benzerlikler gösterse de, doğadan fazlası ile etkilenecek Eski Yunanlılar gibi gerçeğe daha yakın kompozisyonlar kullanmışlardır. Deniz dalgaları, çiçek açmış ağaç dalları, kayalar, doğa olduğu gibi ele alınmış ve pastel renklerle dengeli bir şekilde resmedilmiştir.

Hint süslemeciliği son derece yoğun, boşluk bırakmadan, çok karmaşık bir şekilde yüzeyi kaplayan kompozisyonlardan oluşur. Sadelik hiçbir şekilde ele alınmamıştır.

Bitkileri hayvanlara, hayvanları da bitkilere benzeterek, iç içe geçen süslemeler oluşturmuşlardır. Hindistan'a Müslümanlık girdikten sonra, Hint süslemeciliği özellikle Türk süslemeciliğini önemli ölçüde etkilemiştir.

Starting from these clues, we conclude that the decorative style is integrated more or less with the ideology of the period and the characteristics of societies and we endeavor to search styles in this environment. With this effort, our efforts for understanding, comprehension and analysis progressively goes back to the origin/root issue and the following question appears by itself. Which is the pioneer; the old, the prototype, the older and the oldest?

The oldest and natural forms of decoration are diagonally intersecting lines, strips and shades, wavy lines, symbols repeating at specific intervals and small circles. Since the Neolithic Era, this pattern especially applied to pottery, placement of motifs on the object at equal distances offers an efficient aesthetic element and is a technique necessary for decoration, developing in a direction.

In the decorations on the artifacts from the Neolithic Age, animal motifs were found. It is observed that these motifs were charged also religious and mystical meanings. In old Egyptian decoration, in general, shapes like diamond, chevron, spiral and curve and elements like winged sun wheel, papyrus leaves and cross.

Decoration in Mesopotamia was a continuation of the Sumerian and Central Asia tradition. Here, more figurative elements were in the forefront. Fish scales, waves, arrow head shapes, pine cones and flower bouquets were used prevalently.

Anadolu'dan Yunanistan'a inen kavimler, Asur ve Babil süslemeciliğini buraya taşıyarak, ilk dönem Yunan süslemeciliğinin temelini atmışlardır. Daha sonra bunlar daha sadeleştirilip geliştirilerek, Yunan üslupları oluşturulmuştur. Dorik, İyonik ve Korent üslupları, mimaride olduğu kadar, süslemede de önemli bir yer tutmuştur. Dorik üslubun, çok yalın ve güçlü etkisi vardır. İyonik, daha zarif ve kıvrık dallardan oluşan bir üsluptur. Korent ise aralarında en zengin ve süslü olanıdır.

Romalılar, süslemede Yunanlılardan etkilenmişler fakat, sadeliklerini bozarak daha zengin ve süslemeci bir tarz yaratmışlardır. Doğadan aldıkları motifleri, daha da detaylandırarak resmetmişlerdir.

In Chinese decoration art, script character was in the forefront and the Chinese have sought to make people think by charging religious and philosophical meanings. Dragon, firebird, fish and turtle forms, clouds and elements of nature were depicted under an imaginary layout together.

In Japanese decorative art, there are similarities with China; yet, compositions closer to the truth were used like in ancient Greeks, as the influence of nature was high. Sea waves, blossomed tree branches and rocks were taken as they are from nature and were depicted in a balanced manner with pastel colors.

Indian decorative art comprises compositions that cover the surface in an extremely intensive and complex manner without leaving any space, intertwined decors were formed by making plants look like animals and animals look like plants. The Indian decorative art has influenced the Turkish decorative art after introduction of Islam into India.

The nations that came to Greece from Anatolia have carried the Assyrian and Babylonian decorative art there, laying the foundations of the first period Greek decorative art. Afterwards, these were simplified and developed creating Greek styles. Doric, Ionian and Corinthian have had an important place in decorative art just as in architecture. The Romans were influenced by the Greeks; yet, they have created a richer and ornamental style, leaving their original plainness. They depicted the motifs they took from nature by adding more detail.

Arapların İslamiyet'ten sonraki süslemeciliği, genellikle Türk ve İran'ın etkisinde kalmıştır. Orta Asya ve Ön Asya'dan Mısır'a kadar uzanan İslam hakimiyeti, bu bölgede Türk süslemeciliğinin etkisini oldukça hissettirmiştir. Arap süslemeciliğinde, genellikle çizgi ve geometrik desenler kullanılmış, hayvan ve bitki desenlerine pek rastlanmamıştır.

Bizans sanatı Yunan ve Roma sanatları ile, İran ve Anadolu sanatlarının birleşmesinden oluşmuştur. Hayvan ve bitki motiflerinin üsluplaştırılması ile zengin bir süsleme tarzı ortaya çıkmıştır.

Roman sanatı da doğudan, Bizans'tan ve Roma'dan etkilenmiş ve hasır örgüler, zikzaklar, yıldızlar, gülbezek ve dairesel motifler daha sonraları yerlerini doğa motiflerine terk etmiştir.

12. yüzyıl ortalarına doğru çıkan Gotik üslubu üç devrede ele alınabilir. Birincisi, 13. yüzyılda, mızrak ucu üslubu denilen evredir. İkincisi, 14. yüzyılda oluşan ikinci gotik üslubu ve üçüncüsü ise 15. yüzyılda alev şeklindeki çizgilerden oluşan evredir. Roman üslubuna özgü dairesel motifler yerini sivri ve kavisli motiflere bırakmıştır.

Rönesans, İtalya'da doğmuş ve buradan diğer Avrupa ülkelerine yayılmıştır. Çok ince bir zevkin ürünü olan bu üslupta motifler doğadan alındığı gibi değil, S şeklinde kıvrımlı ve zarif bir düzenleme ile belli normlarda bir araya getirilmiştir. Heykeltıraş Jean Goujon'un etkisi ile L. Henri üslubu denilen yeni bir tarz geliştirilmiştir. Bu üslupta meşe, defne, harfler ve semboller kullanılmış ve gözle görülür bir sadeleşme yoluna gidilmiştir.

19. yüzyılda çeşitli ve kararsız sanat akımları ortaya çıkmışsa da, süsleme sanatı rönesans, gotik ve klasik üslupçularla, yeni üslup arayanlar arasında bocalar. Bu zaman diliminde Japon, Norveç ve Fin etkileri ortaya çıkar. Bir taraftan da Doğu ve Ortaçağ sanatına doğru bir ilgi oluşur. Bu dönemden sonra, Art Nouveau (Yeni Sanat) sanatı ortaya çıkar. O dönemde sanayi gelişmesine paralel olarak, kıvrımlı şekillerin oluşturduğu ve tahta, metal gibi değişik malzemelerle uygulanan bu üslup, süslemeyi de etkisi altına almıştır. Fakat bu sanat kısa süre sonra yerini modern sanata bırakmıştır. Günümüz sanatında süsleme ile ilgili belli bir üslup görmek olası değildir.

Modern sanatta her ülke, hatta her sanatçı kendi beğenileri doğrultusunda sanat yapmakta olduğundan, ortak bir noktada buluşulması olası değildir. Bununla beraber, her millet kendi geleneklerine en uygun olan şekiller ve süslemeler doğrultusunda bir gelişme gösterme çabası içindedirler.

Genel olarak sanat tarihine baktığımız zaman, iki ana değer varlığını görürüz; "çağdaşlık" ve "ulusallık" değerleri.

The post-Islamic decorative art of Arabs were basically influenced by the Turkish and the Persian art. The Islamic dominance extending from Central Asia and Asia Minor to Egypt has made the influence of the Turkish decorative art quite strongly in this region. Mostly, lines and geometric designs were used in the Arab decorative art with not much trace of animal or plant designs.

The Byzantine art was formed out of the merger of the Greek and Roman art and the Persian and Anatolian art. A rich decorative style has emerged through stylization of animal and plant motifs.

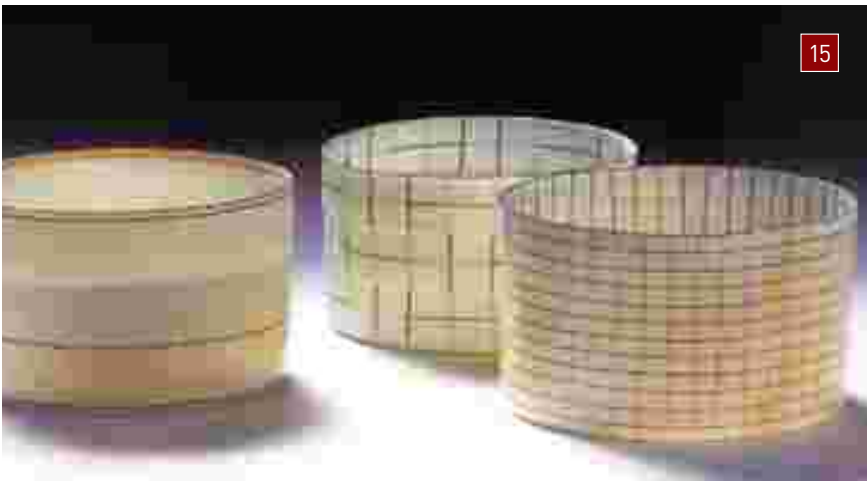
The Gothic style, which appeared towards the mid-12th Century may be dealt with in three periods. The first one is the period called the arrow head style in 13th Century. The second gothic style developed in the 14th Century and the third one is the period comprising flame-like lines in the 15th Century. The circular motifs of the Roman style were replaced with pointed and curved motifs.

The Renaissance was born in Italy and spread to the other European countries from there. In this style, which is a product of an extremely refined taste, motifs were brought together not as they are original form in nature but under specific norms with S-curves and an elegant arrangement.

Although various and undecided art currents have appeared in the 19th Century, the art of decoration goes back and forth between the Renaissance, Gothic and Classic style artists and those searching for a new style. Japanese, Norwegian and Finnish influences appear in this time period. On the other hand, an interest has emerged towards the Eastern and Middle Age art. Following this period, art Nuevo appears. In this period, this style; formed of curved shapes, applied with different materials like wood and metal, has influenced decorative art in line with industrial development. It is not possible to see any specific style regarding decoration in today's art.

As each country, even every artist, performs according to its own taste in modern art, it is not possible to meet at a common point. On the other hand, each nation strives to display a development in line with forms and decorations most appropriate to its own traditions.

Looking at the history of art in general, we see two main aspects that are valued; the aspects of "contemporary" and "national". This is a theme of aspects appearing in the art of almost all nations.

Bu hemen bütün ulusların sanatında kendini gösteren bir değer ikilidir. Kimi zaman bu değerlerden biri, kimi zaman öbürü belli bir sanat anlayışında egemen olabilir. Onları böyle değerli, otantik ve biricik kılan etken, bu değerlerin birbirine karşıt oluşu değil, tersine onların uyumudur. Sanat yapıtı, bir uyumu, bir harmoniyi yansıtır, bu uyum ve harmoni temelde bu iki değer arasındaki uyumdur. Biçim ve renk, vs. uyumu, bir sanat yapıtında ancak bu temel uyumdan sonra gelir. Bir sanat yapıtında çağdaşlık değeri, onun içinde yaratılmış olduğu çağın genel varlık kavrayışı ve yaşam felsefesidir. Buna göre, çağdaşlık değeri, varlığı, doğayı, insanı bilme, duyma ve beğenme kategorisidir. Evreni bir fizik-matematik yapı olarak kavramak isteyen çağımızda sanat da genellikle soyut bir üsluba girer. İçinde yaşadığımız çağın genel yaşam felsefesi, bilme ve duyma kategorileri, dolayısıyla sanat yapıtları da soyuttur. Son yıllarda, modern plastik yüzeyler, soyut desenler ya da dokularla bezeniyor. Yapılarda dekoratif unsurlara çok az yer verilirken, malzeme olarak genellikle mermer ve taş kullanılarak, düz ve dokulu yüzeylerle zıt etkiler yakalanmaya çalışılıyor. İç mekanlarda ise, sanatsal değeri olan, dekorlu metal ve duvar kağıdı çalışmalarına daha çok yer veriliyor.

Dekor, bütün zamanlarda, herkes tarafından algılanabilecek şekilde imajlar yaratmak ve hikayeler anlatmak için kullanılmıştır. Bu anlamda, Amerika'da funk seramikçilerinin çamurla yaptıkları Pop Art versiyonu bunun göstergesi idi. Bu akım, her stilde üretim yapan, seramik sanatçılarının ilgisini çekti. Bauhaus'tan miras aldığımız ve gerek tasarımcılar ve gerekse mimarlar tarafından bütün dünyada sergilenen, dekorun ve süslemenin yeniden keşfedilişi, ihtiyatla ve hatta suçlu bir davranış gibi sunuldu.

Seramik sanat dünyasına baktığımızda, bugünkü süslemeye dönük ürün veren sanatçılardan, Richard Slee ve Adrian Sax'ın yapıtlarını keyifli ve eğlenceli bir şekilde ele aldıklarını görüyoruz. Adrian Sax, raku ile porseleni birleştirerek, düz ve pürüzlü yüzeylerin zıtlıklarını kullanarak, elle şekil verilmiş basit, ancak etkili volkanik yüzeyli formlar yaratmıştır. Genellikle hayvan figürleri ile ironik kompozisyonlar kurmuş ve bunlara dekorla çok renkli tatlar katmıştır. Richard Slee ise özellikle 18. ve 19. yüzyıl endüstriyel İngiliz seramiklerine bir gönderme yaparak ironik bir yaklaşımla bunları ustaca yeniden yorumlamıştır. Bu iki sanatçının ardından, Ann Kraus ve Elizabeth Fritsch seramiklerinde süsleme unsuru olarak illüstrasyonu seçmişlerdir. Kraus'un çömlekleri ve Fritsch'in çaydanlıklarında kendi duygu, düşünce ve hayata yaklaşımlarını, dekor yoluyla ustaca ifade ettiklerini görmek olasıdır.

Higby'in tornada şekillendirdiği seramikleri üzerine, ilk dönemlerde peyzajlar ve daha sonra baskılı fotoğraflar uygulaması, dekorla sıradan bir seramiğin, bir sanat objesi haline dönüştürülmesine güzel bir örnek olabilir. Sanatçı, uzay ve uzaklık duygusunu seramiklerine dekor yoluyla yansıtmıştır. Dekorunu ele alışı biçimi ile, Elizabeth Fritsch'le aynı çizgide olduğu söylenilebilir.

20. yüzyıl ressamlarından Picasso, Miro, Matisse, Braque ve Chagall resimlerini seramiğe taşımış ve bu alanda birçok ürün vermişlerdir. Picasso'nun seramik serüveni, Fransa'da Vallauris'de bir seramik atölyesini ziyareti ile başlamıştır. Mitoloji, balık, kuş gibi temaları ele alıp, üç boyutta şekillendirmenin keyfine varır. Bir dönem Yunanistan'daki geleneksel Tanagra seramiklerini yorumlar ve bunlara "Tanagra" adını verir. Picasso aynı zamanda yer ve duvar seramikleri de yapmış ve üzerlerine çıplak kadın figürleri resmetmiştir. (Resim-1-2)

Miro ise Gaudi'nin mimarisinden ve seramikçi arkadaşı Artigas'tan etkilenerek birçok heykel ve seramik üretmiştir. Doğayı kucaklamak ve detaydan kaçmak için Miro, seramik eserlerine eski ve tarih öncesi kültürlerde kullanılan hayvansal şekiller vermiştir. Miro'yu çağdaşlarından farklı kılan nokta, onun mizah anlayışındır.

17

Sometimes, one of them and sometimes, the other one may be dominant in a specific art concept. What makes them so valuable, authentic and unique is that they do not oppose each other but in fact, that they act in harmony. If a work of art reflects harmony, this harmony is in fact the one between these aspects. The harmony of form and harmony, etc. is subordinate to this basic harmony in a work of art. The aspect of the contemporary in a work of art is the overall existence concept and life philosophy of the period it is created in. Accordingly, the contemporariness aspect is the category of knowing, sensing and liking existence, nature and the human being. In our age, which strives to comprehend universe as a physical-mathematical structure; art usually takes on an abstract style. In the age we live in, the overall life philosophy, knowing and sensing categories and therefore, artworks are abstract.

18

20.yüzyıl el sanatları ve stüdyo çömlekçiliğinde dominant, aynı zamanda geçerli ve zevk alınabilir eğilim; ya sade çömlekler, ya dekoratif çömlekler, ya da kendi ifadesini taşıyan çömlekler üretmek tarzında bir fikir, Peter Voukos tarafından sunuldu. Diğer taraftan, Matteo Thun ve diğer Memphis'li meslektaşları entelektüel çömleklerden kendi yöntemlerince örnekler verdiler, tıpkı Higby, Saxe, Robert Hawkins ve Jacqui Poncelet gibi.

The Potted Word "Çömlekleşen Söz" başlıklı makalesinde Martina Margetts, "Çömlekçiler yapıtlarını, düşünce ve anlamdan oluşan bir saklama kabı gibi yansıtırlar" demiştir. Bu düşüncenin ışığında, yeni çömlekçiler, dekorun öneminin ve içerik talebinin farkında olarak üretim yapmaktadırlar. Eseri yaratan sanatçı, maddeyi ve temayı belirler. Kullanıcı için önemli olan ise, formların ve dekorasyonun sezgisel bir duyumu yansıtmasıdır. Macar sanatçı İmre Schrammel, Venedik'e karnaval zamanı yaptığı bir gezi esnasında, görmüş olduğu karnaval tiplermelerinden etkilenmiş ve daha sonra bir seri porselen figürler yaparak sergilemiştir. Bu figürlerin yüzeyine de konuya uygun dekorları, fırça tekniğini ustalıkla kullanarak resmetmiştir. (Resim-3-4)

Rus sanatçı Sergei İsupov porseleni elle şekillendirerek yaptığı heykellerin üzerine desenlerini direkt olarak kilin yüzeyine çizip, sonra fırça ile renkli astar ve oksitler kullanarak renklendirmektedir. İllüstratif bir etki ile yaptığı seramiklerinde, genellikle çıplak figürleri ya da sadece insan başını ele alıp, üzerinde renklerle oynayarak iki veya üç boyutu bir arada ustaca kullanmaktadır.

Sanatçı bir aileden gelen İsupov Ukrayna Sanat Okulu'ndan mezun olduktan sonra Estonya Güzel Sanatlar Akademisi'ne devam etmiştir. Tüm bu gelişmeler doğal olarak sanatçının vizyonunu genişletmiş ve genlerden de gelen bir etki ile son derece özel bir üslup oluşturmasına neden olmuştur.(Resim-5-6-7)

Andre Jill kadın formunda yaptığı eserlerinde, fırça ve maskeleye tekniklerini birlikte kullanarak resimsel etkiler yakalayıp seramiğe bir başka boyut katmıştır.(Resim-8-9)

İngiliz seramik sanatçısı Elizabeth Fritch formlarını dekorlarken, bantla maskeleye tekniğini kullanmıştır. Fritch özellikle barok ve kübist akımların etkisi altında kalmıştır. 1967 yılında mezun olduğu Royal Güzel Sanatlar Akademisi'nde tanıştığı seramik sanatçısı Hans Coper, sanatçıyı geometrik ritim ve renkler konusunda cesaretlendirmiş ve kendi stilini oluşturmasında etkili olmuştur. (Resim-10-11)

Kanadalı sanatçı Roseline Delisle'nin son dönem yapıtlarında sadelik, simetri ve denge hakimdir. Tornada şekillendirdiği seramiklerini daha sonra birleştirerek, yalın dikey formlar ve yatay grafik çizgilerle,

All along history, décor has been used to create images that are detectable by everyone and to tell stories. Looking at the world of ceramic art, we see that Richard Slee and Adrian Sax, who created art, leading to today's styles, handled their work in enjoyment and fun. Adrian Sax, joining raku and porcelain, has created plain but effective volcanic surface forms shaped by hand, employing the contradictions of smooth and rough surfaces. He has built ironic compositions with animal figures and has added multi-colored tastes to them by décor. Richard Slee, by referring specifically to the industrial British ceramics of the 18th and 19th centuries, has re-interpreted them masterfully in an ironic approach. After these artists, Ann Kraus and Elizabeth Fritsch have chosen illustration as the decorative element in their ceramics. One can see that they can express their own feelings, thoughts and approaches to life skillfully through décor on Kraus's pots and Fritsch's teapots.

Higby's application of landscapes and later, printed photographs on the ceramics he formed on lathe, may be a good example of transformation of an ordinary piece of ceramic into an object of art by décor.

Picasso, Miro, Matisse, Braque and Chagall, 20th century artists, have carried their paintings onto the ceramic creating a lot of works in this field. Picasso's ceramic adventure has begun by his visit to a ceramic workshop in Vallauris, France. He discovered the joy of shaping themes like mythology, fish and bird in three dimensions. For a while, he interpreted the traditional Tanagra ceramics in Greece, calling them "Tanagra". Picasso has also produced floor and wall tiles and has applied new figures on them (Picture 1-2).

estetik bir bütünlük ve kuvvetli bir ifade yakalamıştır. Çeşitli kalınlıkta kullanılmış olan bu çizgiler, bantla maskeleyme tekniği ile elde edilmiştir. Sanatçı, Malevich'ten, tiyatro ve bale tasarımcısı Oskar Schlemmer'den ve Picasso'dan etkilendiğini söylemektedir. Heykelsimsi formlarını, soyut kadın ve erkek figürler olarak tanımlayan sanatçı onları gruplaştırarak, dengeli bir aile imajı vermek istemiştir. (Resim-12)

Direkt elek baskı yöntemini kullanan Budapeşte'li seramik sanatçısı Maria Geszler, Budapeşte Güzel Sanatlar Akademisi'ni bitirmiş ve sonrasında bir seramik fabrikasında çalışmaya başlamıştır.

Bu yıllarda fabrika bacasından çıkan kesif dumanlar, fabrikadaki mekanik dünyanın tüm olumsuz etkileri sanatçının belleğinde yer ederek, daha sonra yarattığı seramik formların yüzeyinde hayat bulmuştur. Bu flash-back'leri fotoğraftan elek baskı yöntemi ile deri sertliğindeki yüzeylere aktararak iç dünyasındaki birikimleri, diğerleri ile paylaşmak istemiştir. Maria Geszler 1996 yılında IAC'nin Japonya'daki toplantısına gittiğinde, National Museum'da 17. ve 18. yüzyıllardan kalma eserlerden ve Japonya'nın yaz - kış inanılmaz güzellikteki doğasından etkilenerek "Utamaro in My Street" ve "Shigaraki Blues" serilerini yapmıştır. (Resim-13-14)

Danimarkalı sanatçı çift Bodil ve Richard Manz, 60'lerden günümüze, birlikte ürettikleri seramiklerinin dekorlarında, transfer tekniğini tercih etmişlerdir. Altmışlı yıllarda karşılaştıkları Bernard Leach ve Peter Voulkos'un etkisi altında kalmışlardır. Basit geometrik formları döküm yolu ile üreterek, onların yüzeylerine, yine geometrik kompozisyonları transfer yolu ile aktarmışlardır. Halen Danimarka Tasarım Okulu'nda eğitimci olan bu çift, yapıtlarında dekor, ışık etkisi ile, hem içten hem de dıştan algılanarak farklı bir etki yaratmaktadır. (Resim-15-16)

Les Lawrence, transfer tekniği ile yaptığı siyah beyaz resimlerini, genellikle porselen formlarda üç boyuta taşıyıp, şiirsel bir etki yakalayan diğer bir sanatçıdır. (Resim-17)

Miro has created numerous sculptures and ceramic works influenced by Gaudi's architecture and his ceramic artist friend, Artigas. To embrace nature and to avoid detail, Miro has given his ceramic works animal-like forms used in ancient and prehistoric cultures. What renders Miro different from his contemporaries is his sense of humor. A notion of producing either plane pots or decorative pots or pots bearing his own statement was presented by Peter Voulkos; this being a trend that was dominant, effective and enjoyable in 20th Century handicraft and studio pottery. On the other hand, Matteo Thun and his other peers from Memphis created examples of intellectual pottery by their own methods; just like Higby, Saxe, Robert Hawkins and Jacqui Poncetlet.

In her article titled "The Potted Word", Martina Margetts said; "Potters reflect their work as a contained made up of idea and meaning". In light of this idea, new potters are producing aware of the significance and content demand of décor.

The artist creating the work chooses the material and the theme. What is important for the user is that forms and decoration should reflect an intuitional sense. The Hungarian artist Imre Schrammel was influenced by the carnival characters he saw during a trip he took to Venice in carnival time and afterwards, he has made and exhibited a series of porcelain figurines. He has applied décors related to the subject on these figurines, employing the brush technique masterfully (Picture 3-4).

Russian artist Sergei Isupov draws his designs directly on his sculptures he makes by hand shaping porcelain, then colors them by brush using color primer and oxides. He usually employs naked figures or only the human head on his ceramics he creates under an illustrative influence, he uses two or three dimensions together skillfully by playing colors on them (Picture-5-6-7).

In his woman figure works, Andre Jill has added a new dimension to ceramic, capturing figurative effects, using brush and masking techniques together (Picture -8-9).

British ceramic artist Elizabeth Fritch has used the band masking technique when decorating her forms. Fritch was mostly influenced by baroque and cubist trends. Hans Coper, ceramic artist she met at the Royal Fine Arts Academy he graduated from in 1967, has encouraged the artist about geometrical rhythms and colors and has been influential in her forming her own style (Picture-10-11)

Plainness, symmetry and balance rule in the last period works of Canadian artist Roseline Delisle. She has captured an aesthetic integrity and a strong expression by plain vertical forms and horizontal graphic lines, joining her ceramic works she shaped on the lathe. These lines, used in various thicknesses, are obtained by the band masking technique. The artist, who described her statuesque forms as abstract woman and man figures, have strived to present a balanced family image by grouping them (Picture 12). Another artist who employed the direct screen print technique is Maria Geszler, a ceramic artist from Budapest. The artist, after graduating from Budapest Fine Arts Academy, has started working in a ceramic plant and the smoke coming out of the factory stack and all those negative effects of a mechanical work at the plant were carved in the artist's memory, subsequently expressed on the surface of the ceramic forms she created. She has reflected the accumulations in her inner world by transferring these flashbacks onto leather-hard surfaces by the photo screen print technique. Maria Geszler has created the "Utamaro in My Street" and "Shigaraki Blues" series, being inspired by works from 17-18th centuries in the National Museum and Japan's nature, which is incredibly beautiful all year, when she attended IAC's convention in Japan in 1996 (Picture-13-14).

Seramik yüzeylerde resimsel anlatımı destekleyen bir başka teknik de raku uygulamalarıdır. Bu yönde çalışan bir çok sanatçı ve uygulamalarını görmek mümkündür.

Bir uzakdoğu tekniği olan raku uygulamalarında, seramik parçalar, düşük derecede sırlı pişirimi yapıldıktan sonra, akkor derecesinde iken fırından maşalar yardımı ile çıkarıldıktan sonra, içinde organik maddeler ile kaplanmış çukurların veya kapların içine atılıp, redüksiyona tabi tutulurlar. Redüksiyon sonrası beyaz renkli seramik yüzeyler, siyaha dönüşerek, üzerindeki maskeleye tekniği ile resimsel etkileri yakalama olanağı verir. (Resim-18-19-20)

The Danish artist couple Bodil and Richard Manz have opted for the transfer technique in décors of ceramics they produce together, starting from 1960s. They were influenced by Bernard Leach and Peter Voulkos, who they met in the 60s. By producing simple geometrical forms through casting, they have transferred again geometrical compositions onto their surfaces. In the porcelain works of these couple, who, at the present teach at Danish Design School, create a different impression, being perceived both from inside and outside with the effect of light (Picture-15-16).

Les Lawrence is another artist who carries his black and white pictures he creates with the transfer technique into three dimensions, mostly in porcelain forms, capturing a poetic effect (Picture-17).

Another technique that supports figurative expression on ceramic surfaces is the raku application. Many artists work and exhibit their works in this field (Picture -18-19-20).

Resimler / Pictures

- 01 Picasso
- 02 Picasso
- 03 İmre Schrammel ,Kerameiki Techni,December 99
- 04 İmre Schrammel,Kerameiki Techni,December 99
- 05 Sergei Isupov, Kerameiki Techni,December 99
- 06 Sergei Isupov, Kerameiki Techni,December 99
- 07 Sergei Isupov,Kerameiki Techni,December 99
- 08 Andre Gill ,Ceramic Monthly, December 84
- 09 Andre Gill ,Ceramic Monthly, December 84
- 10 Elizabeth Fritsch, Kerameiki Techni, April 99
- 11 Elizabeth Fritsch, Kerameiki Techni, April 99
- 12 Roseline Delisie, Kerameiki Techni April 2000
- 13 Maria Geszler, Kerameiki Techni, April 2000
- 14 Maria Geszler, Kerameiki Techni, April 2000
- 15 Bodil Manz-Richard Manz, Ceramic Review 174
- 16 Bodil Manz-Richard Manz, Ceramic Review 174
- 17 Les Lawrence, www.printandclay.net
- 18 Judith Fisher,Ceramic Review 169
- 19 Jane Holidge, Ceramic Review169
- 20 Jane Holidge, Ceramic Review169
- 21 Jindra Vikova, Ceramic Monthly, August 96
- 22 Jindra Vikova, Ceramic Monthly, August 96
- 23 John Woodward,Ceramics Figures

Kaynakça / References

- ERİNÇ, Sıtkı, Resmin Eleştirisi Üzerine, Sanat 2 Dizisi, Hil Yayınları,
- DEMİRSU, Zerrin, Seramik Boyaları ile Teknik Dekor Uygulamaları, Basılmamış Sanatta Yeterlilik Tezi
- MÜLAYİM, Selçuk, Değişimin Tanıkları, Kaktüs Yayınları, İst. 1999
- ARSEVEN, Celal Esad, Sanat Ansiklopedisi, M.E.B. Yayınları, İst.,1983
- BEARD, Peter, Resist and Masking Techniques, A&C Black, London
- İŞMAN, Faruk, Seramik Teknolojisi, T.G.S.Y.O.
- TERMİNİ, Maria, Silk Screening,Prentice-HALL,İnc.,New Jersey,1978
- SCOTT, Paul, Ceramic and Print, A&C Black, London
- SİNGER, Felix and Sonja, Industrial Ceramics, Cambridge Univesity Press, Great Britain, 1976

Dekorlu ecza kapları Albarelolar ve Eskişehir sıhhat eczanesi'ndeki örnekleri

Decorated pharmacy
jars Albarellos and
samples in Eskişehir
sıhhat pharmacy

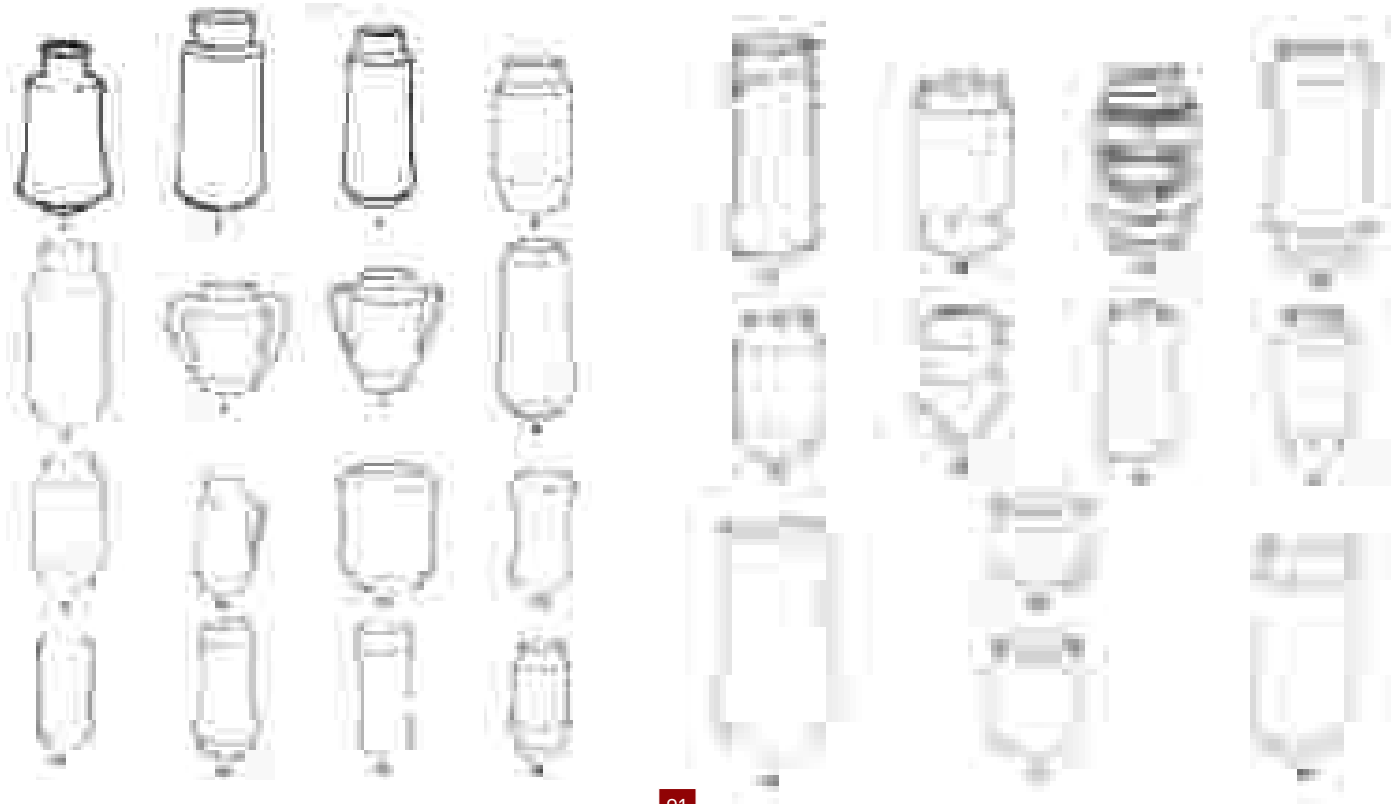

Yrd.Dr. Pinar Genç
Anadolu Üniversitesi Engelliler Entegre Yüksekokulu
Seramik Anasanat Dalı Eskişehir,

Yrd.Dr. Pinar Genç
Mimar Sinan Fine Arts University
Faculty of Fine Arts, Ceramics Department, İstanbul

İtalyanca'da "Albarello" olarak isimlendirilen dekorlu ecza kapları, içine kuru ilaç ve merhemlerin konulduğu, gözenekli seramik ve porselenden üretilmiş silindirik kaplardır. İran'da ecza kapları için kullanılan "El Barani" isminin, İtalyanca'da albarelloya dönüşmüş olduğu öne sürülmektedir. Biçim olarak, hafif içbükey silindirik gövde, kısa ayak, girintili bir boyun ve malzemenin içine rahat konulup alınabilmesi için genişçe bir ağızdan oluşur. Genelde kapaksız oldukları için, ağızları bir parça parşömen kağıdı sarılarak bağlanır. Bu kapların karakteristik özellikleri ülkelere ve tarihlere göre çizim olarak Resim 1 de görülmektedir.

Decorated pharmacy jars call as "Albarello" in Italian were produced from porous ceramic and porcelain cylindrical jars for putting dry medicine and ointment in them. People know that the name "El Barani" which was used for pharmacy jars in Iran had been changed to albarello in Italian. The form is slightly waisted cylindrical body, short contracted foot, a grooved neck and large brim for comfortable usage. In generally because of they are without lid the brims tied with a piece of parchment. The characteristic properties of these forms to their countries and historical arrangend in order shown in picture 1.

1. Suriye (Rakka), 13-14.yy.
2. İspanya (Valencia), 15.yy.
3. İspanya (Valencia), 15.yy.
4. İtalya (Tuscany), 15.yy. ortası.
5. İtalya (Tuscany, İspanya Üslubu), 15.yy. ortası.
6. İtalya (Tuscany), 15.yy. üçüncü çeyreği.
7. İtalya (Tuscany), 15.yy. üçüncü çeyreği.
8. İtalya (Faenza), 15.yy. geç dönem.
9. İtalya (Faenza), 16.yy. erken dönem.
10. İtalya (Siena), 16.yy. erken dönem.
11. İtalya (Faenza), 16.yy. erken dönem.
12. İtalya (Deruta), 16.yy. erken dönem.
13. İtalya (Deruta), 1500'ler.
14. Hollanda (Antwerp), 16.yy. erken dönem.
15. Fransa (Rouen), 16.yy. ortası.
16. Fransa (Nimes), 16.yy. ortası.
17. İspanya (Valencia), 16 ve 17. yy.lar.
18. Almanya (Kreussen), 17.yy.
19. Almanya (Raeren stoneware), 16.yy.
20. Sicilya, 17.yy. erken dönem.
21. Hollanda, 17.yy. erken dönem.
22. İtalya, 17.yy.
23. İtalya (Venice), 16.yy. geç dönem.
24. Hollanda (Delft), 17 veya 18.yy.
25. İspanya (Talavera), 17.yy.
26. İngiltere (London), 16.yy.
27. İngiltere (Lambeth), 17.yy.
28. İspanya (Alcora), 18.yy.

02

Tarihsel olarak incelendiğinde en eski örneklerden biri, 12. yüzyılda Mezopotamya'da renkli saydam sırlarla dekorlanmış olan, 18,5 cm yüksekliğinde üzerinde kuş figürü bulunan albarello'dur. New York Vente Sotheby'dedir. (Resim 2).

İran, Suriye ve Mısır'da yapılan mayolika dekorlu ilaç kavanozları Mezopotamya'dan ve kuzey Afrika ülkeleri üzerinden gemilerle İspanya'ya oradan da İtalya ve diğer Avrupa ülkelerine yayılmıştır. İspanya'da yapılan lüster tekniğindeki kavanozlar ise daha sonraları Sicilya yoluyla İtalya'ya gelmiştir. İspanya seramikleri, 14 ve 15.yüzyılda bütün Batı Avrupa'da soylular arasında son derece sevilmiş ve gözde olmuştur. Çoğunlukla beyaz üstüne mavi olan erken 15. yüzyıl İtalyan albarellolarının dekorlarında İspanyol ve İslam etkileri görülür. Dekorlarda sıklıkla meşe yaprağı, bitkisel öğeler, hastane ya da aile armaları ve kavanozun içindeki ilacın kısaltmasını taşıyan etiketler kullanılmıştır. 16. yüzyılda Rönesans dönemi seramikçileri, incelikli bir kültürün ürünü olan çok renkli albarellolarda tüm ustalıklarını göstermişlerdir. Bu örneklerde insan, hayvan, bitki karışımı yaratıklar, portreler, tarihsel sahneler, alegoriler, hayvanların ve başka temaların işlendiği figüratif öğeler yer almaktadır. 18. yüzyıl sonlarına gelindiğinde başka malzemelerden yapılan ilaç kaplarının ortaya çıkmasıyla, albarellolara yalnızca eski eczanelerde rastlanır olmuştur.

03

1. Syrian (Rakka), 13-14th Century.
2. Spanish (Valencia), 15th Century.
3. Spanish (Valencia), 15th Century.
4. Italian (Tuscany), mid-15th Century.
5. Italian (Tuscany, Spanish style), mid-15th Century.
6. Italian (Tuscany), third quarter of 15th Century.
7. Italian (Tuscany), third quarter of 15th Century.
8. Italian (Faenza), late 15th Century.
9. Italian (Faenza), early 16th Century.
10. Italian (Siena), early 16th Century.
11. Italian (Faenza), early 16th Century.
12. Italian (Deruta), early 16th Century.
13. Italian (Deruta), about 1500.
14. Netherlandish (Antwerp), early 16th Century.
15. French (Rouen), mid-16th Century.
16. French (Nimes), mid-16th Century.
17. Spanish (Valencia), 16th and 17th Centuries.
18. German (Kreussen), 17th Century.
19. German (Raeren stoneware), 16th Century.
20. Sicilian, early 17th Century.
21. Dutch, early 17th Century.
22. Italian, 17th Century.
23. Italian (Venice), late 16th Century.
24. Dutch (Delft), 17th or 18th Century.
25. Spanish (Talavera), 17th Century.
26. English (London), late 16th Century.
27. English (Lambeth), 17th Century.
28. Spanish (Alcora), 18th Century.

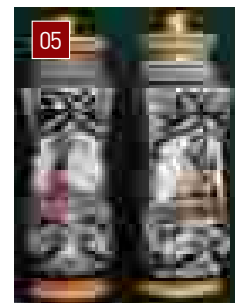
According to results of historical research jar is one of the oldest samples in Mesopotamia 12th century. This albarello was decorated bird figure with colored transparent glaze and its height 18,5 cm. It is presented at New York Vente Sotheby at this time (Picture 2).

Majolica decorated jars were produced in Iran, Syrie, Egypt and transported to North Africa countries and from there with ships to Spain, Italy and the other European countries. Otherwise lustre jars were produced in Spain and spread over Sicily to Italy. Spanish ceramics became popular among nobles in the whole West Europe in 14th and 15th century. Mostly appears Spanish and Islam effects on decors of Italian blue-white albarellos in early 15th century. Leaf of oak, plant, hospital or family symbols and labels of name medicine in jar frequently were used on decors. Renaissance ceramists shown their masteries on polychrome albarellos that becomes product of delicately a culture in 16th century. On these samples decors are contained mixed creatures, historical pictures, portraits, allegories, animals and the other figurative elements. Because of jars which made up of different materials produced at the end of the 18th century, albarellos appeared only in old pharmacies.

In Europe, the most important property of majolicas produced in 15th century is that glazed with white glaze tin oxide and decorated drawings on unfired glaze together color of ceramic and brushes are fired again. These ceramics are named with majolica because

04

05

Avrupa'da 15.yüzyılda üretilen mayolikaların en önemli özelliği, (henüz porselen kullanılmadığı için) düşük sıcaklıkta pişirilebilen kırmızı çamur üzerine kalay oksitten elde edilen beyaz sır ile sirlanması ve ham sır üstüne seramik boyaları kullanılarak fırça tekniği ile desenlerin uygulanarak pişirilmesidir. Seramik ürünler İspanya'nın Mayorka (Majorca) adasından İtalya'ya gittiği için, bu ürünlere mayolika ismi verilmiştir. Ancak mayolikalar, farklı ülkelerde farklı isimler almıştır. İtalya'da Majolica, Fransa'da Faience, Almanya'da Fayence ve İngiltere'de Delftware olarak bilinirler .

13 ve 14.yüzyılda İran'ın Keşan ve Sultanabad şehirlerinde ortaya çıkan diğer bir dekor çeşidi de Lajvardina'dır. Lacivert sırlı zemin üzerine uygulanan sırüstü tekniği olduğu için bu ismi almıştır. Yapılan dekorlarda, stilize edilmiş bitkisel motifler, yazılar, rumiler bazen de Çin seramiklerinden etkilenilerek ejder motifleri kullanılmıştır. Dekorlama işlemi, formlar lacivert renkli sırta sirlanıp sır pişirimi yapıldıktan sonra fırça ile uygulanmış ve tekrar pişirilmiştir. Resim 9 da lajvardina tekniği kullanılarak İran'da yapılmış bir ecza kabı görülmektedir.

Osmanlı dönemine ait ilk ecza kavanozlarından bazı örnekler, 1400 yılında Bursa'da hizmete girmiş olan Yıldırım Darüşşifası'nın kazılarında çalışan Sedat Çetintaş tarafından eczane bölümünün yakınında ortaya çıkartılmış ve 1952 yılında yayınlanmış ise de, bu örneklerin halen nerede bulunduğu bilinmemektedir. Önemli çini merkezi olan İznik'te, 16.yüzyılda üretilmiş olan bir çini ecza kabı resim 10 da görülmektedir. Mavi-beyaz renkleri taşıyan bu kap sıratlı fırça tekniği ile dekorlandıktan sonra düşük sıcaklıkta gelişen saydam sır ile sirlanarak pişirilmiştir.

1898 yılında açılmış olan "Hamidiye Etfal Hastanesi"nin eczanesi için İstanbul'da üretilmiş olan bazı ecza kapları, Yıldız Porselen Fabrikası'nda yapılmıştır. 1898 tarihini taşıyan bu kaplar üç farklı (16, 21 ve 28 cm.) yüksekliktedir ve üzerlerinde "Cennetmekan Hatice Sultan-tabe seraha Hazretleri namına Hamidiye Etfal Hastanesi" yazısı bulunmaktadır (Resim 11).

Eskişehir Sıhhat Eczanesi'ndeki Porselen Albarellolar

Eskişehir'deki Sıhhat Eczanesi, günümüzde Tepebaşı Belediyesi'nin kullandığı tarihi binanın altındaki dükkanların arasında yer almakta ve tam 78 yıldır halka hizmet vermektedir. Tarihi binanın temeli 1925'te atılmış ve Büyük Porsuk Oteli adıyla hizmete girmiştir. Eczanenin günümüzdeki sahibi Ali Rıza Usluer'dir (Resim 13)

ceramic products were transported to Italy from Majorca Island of Spain. However Majolicas have different names in different countries. They are known as Majolica in Italy, Faience in France, Fayence in Germany and Delftware in England.

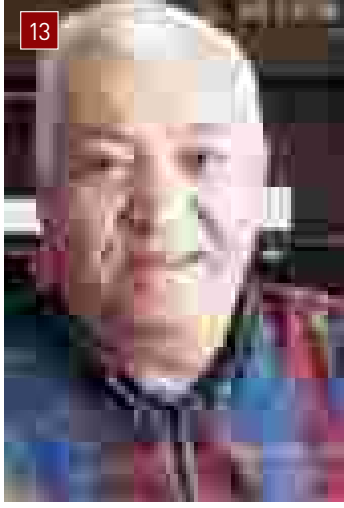
Another kind of decorating was lajvardina which is appeared in Keşan and Sultanabad towns in Iran in 13th and 14th century. Lajvardina was on dark blue background over glaze decorating technique. Stylized plants, writing and dragons effect of china were used on these decors. Decorating was applied after dark blue glaze firing with brushes overglaze and than fired again. A sample of lajvardina pharmacy jar made in Iran shown in picture 9.

Some samples of pharmacy jars from Ottoman period has brought to light by Sedat Çetintaş who worked at archaeological digging in near pharmacy department of Yıldırım Darüşşifası in Bursa which was opened in 1400 and these samples were published in 1952. Unfortunately, today it is not known where they are. A pharmacy jar shown in picture 10 was produced in İznik which is famous centre of earthenware tile in 16th century. This jar blue-white decorated was fired low temperature before underglaze decorating with brush.

Some pharmacy jars were produced in İstanbul Yıldız Porcelain Factory for pharmacy of Hamidiye Etfal Hospital which is opened in 1898. It has three

Sihhat Eczanesi'nde bulunan ecza kapları zamanında çok kullanıldığı için epeyce zarar görmüş durumdadır. Çoğu çatlak, kırılmış ve yapıştırılmış olarak saklanmaktadır. Resim 15 de görülen kabin içinde 1940'lardan kalma bitki parçaları bulunmaktadır. Ali Rıza Usluer, kabin içinde saklanan bitkinin Quassiae Lignum yani kuasya ağacı, bir diğer adıyla da acı ağaç olduğunu belirtmiştir.

13

Araştırma sırasında, halen Türk Eczacılık Tarihi Müzesi'nde bulunan, Türk eczacılığının önemli bir ismi sayılan Ethem Pertev Bey' in 1895 yılında faaliyette olan Ethem Pertev Eczanesi'ne ait porselen ilaç kapları ile (Resim 16) , Sihhat Eczanesi'nin kuruluşundan bu yana eczanede bulunan, "GOSSE/ a Paris" markasını taşıyan porselen ilaç kaplarının aynı olduğu ortaya çıkmıştır. (Resim 18). 18.yüzyılda Paris ve çevresinde kurulan pek çok porselen fabrikasından biri olan GOSSE/ a Paris'in

ürettiği bir diğer porselen örneği ise resim 17 de görülmektedir. 1839-1849 yılları arasına tarihlenen bu bir çift porselen kap , çok renkli ve altın yaldızla dekorlanmıştır. Eczacılar, 1850 yıllarında, kullandıkları ilaç maddelerinin (tentürler, hülusalalar, eter, antimon bileşikleri) çoğunu kendileri hazırlıyor ve bu maddeleri satın almak için ecza depolarına başvurmanın utandırıcı bir yöntem olduğunu düşünüyorlardı.

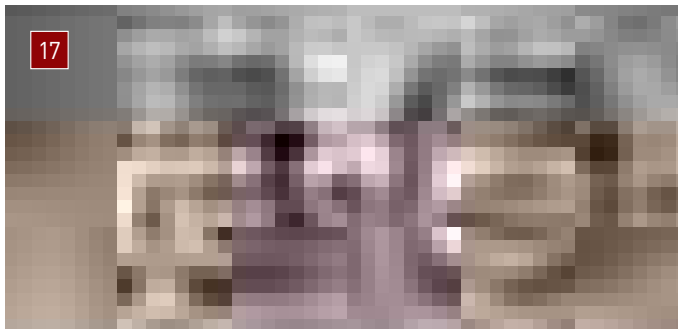

14

15

Bu nedenle de, dönemin eczanelerinde ilaç maddelerini hazırlamakta kullanılan her türlü gereç bulunuyor ve ayrıca farmakopelerde de ilkel maddelerin hazırlanış yöntemleri ayrıntılı bir şekilde yer alıyordu. Eczanelerde ilaç maddelerinin bazıları (hülusalalar, yağlar, balsamlar ve merhemler gibi) porselen kavanozlarda, kimyasal maddeler geniş ağızlı cam kavanozlarda, sıvı maddeler ve şuruplar dar ağızlı şişelerde ve bitkisel droglar ise silindir veya yassı silindir biçiminde tahta kutular içinde saklanırdı. İlaç kavanozları genellikle silindir biçiminde ve bazılarının üzerinde yaldızlı etiketler bulunan, porselenden yapılmış kaplardı. Bunlar aynı zamanda eczanenin süsünü oluşturlardı.

17

different heights (16, 21 and 28 cm.) and "Cennetmekan Hatice sultan-tabe seraha Hazretleri namına Hamidiye Etfal Hastanesi" written on decors (Picture 11).

Porcelain Albarellos in Eskisehir Sihhat Pharmacy

Sihhat pharmacy in Eskisehir has been working for 78 years and takes one place between shops in down of Tepebasi Town Hall. Historical building was built in 1925 and was given name to "Big Porsuk Hotel". It's owner Ali Rıza Usluer who pharmacist in there can be seen picture 13.

Pharmacy jars in Sihhat Pharmacy were damaged because of they have been used for years. Jars have been protected but some of them were cracked, broken and stuck. Jar shown in picture 15 has contained pieces of plant since 1940. Ali Rıza Usluer said that plant is Quassiae Lignum other name is bitter tree.

In this research that it was brought to light, the same of each other pharmacy jars of Ethem Pertev Pharmacy (picture 16) and jars of Sihhat Pharmacy which is marked "GOSSE/ a Paris" (picture 18). The jars are belong to Ethem Pertev Pharmacy now in Turkish Pharmaceutical History Museum. Ethem Pertev was the most important pharmacist in Turkey and he had pharmacy in 1895. "GOSSE/ a Paris" is a porcelain factory which as many as porcelain factories were founded around Paris in 18th century. One sample can be shown in picture 17 which produced a couple porcelain by "GOSSE/ a Paris". This couple porcelain cup decorated with polychrome and gold ice in 1839 or 1849.

16

Pharmacists thought that it was shameful for application to druggist's stores for buying chemical materials and they would prepared their drugs, mixture and ointments themselves during 19th century. Then in this period pharmacists used many tools for preparing drugs and materials.

Besides detailed descriptions of materials are taken place in pharmacopoe. In the past pharmacies plants were protected in cylindrical wooden boxes, syrups in narrowed neck bottles, chemical materials in larged brim glass jars, ointments and some mixture in porcelain jars. At the same time these porcelain jars were used to ornament in pharmacy.

18

Sihhat Eczanesi'nde, sırüstü fırça tekniği ile dekorlanmış olan ilaç kapları 25 ve 20 cm. olmak üzere iki farklı boyuttur. Bu ecza kaplarında siyah, kahverengi, yeşil, eflatun ve mavi olmak üzere beş farklı renk ve altın yıldız kullanılmıştır. Ustaca resmedilmiş olan dekorda eflatun renkte ve çan şeklinde çiçek açmış iki defne ağacı karşılıklı durmaktadır. Yeşil ve kahverengi tonlarındaki zeminde ağaç kökleri ile defne ağacının dibinde uzun ot demetleri yer almaktadır. İki ağacın arasında, kadeh biçiminde bir kap resmedilmiştir. Ecza kabının içine konan malzemenin ismi bu kabin üzerine gelecek şekilde büyük harflerle yazılmıştır. Defne ağaçlarının üzerine, altın yıldız ile yılan figürü sarılmış durumdadır. Ayrıca ecza kabının alt, üst ve kapak kenarları ile tutamağı altın yıldız bantlarla süslenmiştir. Defne bitkisi, yılan ve kadeh eczacılığın simgesi oldukları için ecza kabı üzerine dekorlanmışlardır.

Geçmişte, eczanelerin vazgeçilmez albarelloları günümüzde sadece sanatsal ve tarihsel değerleri nedeniyle müze ve koleksiyonlarda yer almaktadır. Ancak, Sihhat Eczanesi'nde olduğu gibi nadir yerlerde birden karşımıza çıkıveren bu albarellolar seramik tarihi açısından özel bir yere sahiptirler.

Kaynakça / References

- ATUK, Ahmet, 101 Eskişehir, Onur matbaacılık, Ankara, 2002.
- BAYTOP, Turhan, Türk Eczacılık Tarihi, İstanbul Üniversitesi Yayınları No:3358, İstanbul, 1985.
- BAYTOP, Turhan, Eczahane'den Eczane'ye, Türkiye'de Eczaneler ve Eczacılar (1800-1923), İstanbul, 1995.
- Encyclopaedia Britannica, cilt 1, page 321.
- European Ceramic Art, From the end of the Middle Ages to about 1815, A DICTIONARY OF FACTORIES, ARTISTS, TECHNICAL TERMS ET CETERA, sayfa 32-33.
- SEVİM, Sıdıka, Seramik Dekorları, Anadolu Üniversitesi Yayınları No:1439, Eskişehir, 2003.
- SHAFER, Thomas, Pottery Decoration, New York, 1980.
- SOUSTIEL, Jean, La Ceramique Islamique, Office du Livre, Suisse, 1985.
- World Ceramics, Hamlyn, London-New York-Sydney-Toronto, 1981.
- <http://www.devineimports.com/majolicahistory.htm> Majolica.
- http://www.findarticles.com/p/articles/The_Porcelains_of_Paris_1770-1870
- <http://www.chinese-porcelain-art.com/Antique-Italian-Maiolica-faience.htm> Antique Italian Maiolica
- http://www.metmuseum.org/toah/hd/khan3/ho_57.61.12a,b.htm
- <http://www.pharmacy-replicas.co.uk/b906.htm>

Jars were decorated with overglaze brush technique in Sihhat Pharmacy. It has two different heights 25 and 20 cm. Five colors were used on this jars decors which are black, brown, green, lilac, blue and gold ice. These decors were skillfully painted and contained facing one another two oak trees which lilac colored bell blossoms. It has tree roots and grass bunch green, brown tones on ground down of the oak tree and painted like a wineglass between trees. The name of material in jar were wrote upon this like wineglass cup. It has a snake figure on oak trees with gold ice. Jar was decorated with gold ice border on lid handle, brim and part of down. Oak, snake and wineglass is decorated on jar which is symbol of pharmacy.

Albarellos were used in pharmacy in the past but now they are take place in museums and collections with artistic and historical value. Albarellos have peculiarity to ceramic history which are suddenly appear in rare places just like Sihhat Pharmacy.

Resimler / Pictures

- 01 Alberello çizimleri.
- 02 Mezopotamya'da renkli saydam sırlarla dekorlanmış 18,5 cm yüksekliğinde olan ve üzerinde kuş figürü bulunan albarello.
- 03 Seramik ticaret yolu 15.yy.
- 04 14. Yüzyıl Faenza/İtalya.
- 05 16. Yüzyıl Sicilya/İtalya.
- 06 15.Yüzyıl Deruta/İtalya.
- 07 14.Yüzyıl mavi-beyaz mayolika, İspanya. Instituto Valencia de Don Juan Madrid'dedir.
- 08 15.Yüzyıl mavi-beyaz mayolika, Suriye, Musee National de Ceramique Sevres'dedir.
- 09 14.Yüzyıl lajyardina, İran. Metropolitan Art Museum New York'da bulunmaktadır.
- 10 16.Yüzyıl Mavi-beyaz çini, İznik, Musee de Louvre Paris'de bulunmaktadır.
- 11 19.Yüzyıl, Yıldız Porselen Fabrikası, İstanbul. Cerrahpaşa Tıp Fakültesi'nde bulunmaktadır.
- 12 Büyük Porsuk Oteli 1930.
- 13 Eczacı Ali Rıza Usluer 2004.
- 14 Sihhat Eczanesi'nde bulunan ecza kaplarından biri. Üzerine, hastalara yardım eden hemşire figürlü kağıt etiket yapıştırılmış.
- 15 Sihhat Eczanesi'nde içerisinde bitki parçaları bulunan ecza kabı.
- 16 Ethem Pertev Eczanesi'ne ait porselen ecza kapları.
- 17 GOSSE/ a Paris markalı bir çift porselen kap (1839-1849).
- 18 Sihhat Eczanesi'nde yüksekliği 25 cm. olan porselen ecza kabı ve dekorunun yakın görünüşü.
- 19 Sihhat Eczanesi'nde, "GOSSE/a Paris" markasını taşıyan porselen ecza kapları, 1926'da yapılmış ahşap dolapların üzerinde durmaktadır.
- 20 Sihhat Eczanesi'nde ecza kabı üzerindeki fırça dekorunun yakın görünüşü.